

hamboorg.city

Немачки правни систем — Судови, закони и Основни закон

Како је структуриран немачки правни систем: подела власти, судска надлежност и Основни закон објашњени.

Deutsche Begriffe: Rechtssystem | Grundgesetz | Gewaltenteilung | Gerichtsbarkeit | Bundesverfassungsgericht | Rechtsordnung

Основе немачког правног система

Немачка је **демократска правна држава** — то значи да је сва државна власт **везана законом**. Најважнија правна основа је **Основни закон (GG)**, устав Савезне Републике Немачке.

Подела власти

Немачки државни систем почива на **подели власти**:

Власт	Задатак	Органи
Законодавна (Законодавство)	Доношење закона	Бундестаг, Бундесрат, Парламенти покрајина
Извршна (Спровођење)	Примена закона	Савезна влада, владе покрајина, управне органе, полиција
Судска (Правосуђе)	Тумачење и примена закона	Судови (независни!)

Власти **међусобно се контролирају** — ниједан орган нема неограничену моћ. Судије су **независне** и везане само законом.

Основни закон — Ваша основна права

Основни закон (GG) гарантује фундаментална права за **све особе** у Немачкој — не само за немачке држављане:

Основна права за све (Људска права)

- **Чл. 1 GG** — Достоинство човека је неприкосновено
- **Чл. 2 GG** — Право на слободан развој личности, телесну целост
- **Чл. 3 GG** — Једнакост пред законом (забрана дискриминације)
- **Чл. 4 GG** — Слобода вере и савести
- **Чл. 5 GG** — Слобода мишљења, слобода штампе
- **Чл. 6 GG** — Заштита брака и породице
- **Чл. 10 GG** — Тајност писаних пошти и телекомуникација
- **Чл. 13 GG** — Неприкосновеност дома
- **Чл. 14 GG** — Својина и право на наслеђивање
- **Чл. 19 GG** — Гаранција права на суђење (свако може покренути судски поступак)

Основна права само за Немце (Грађанска права)

- **Чл. 8 GG** — Слобода окупљања
- **Чл. 9 GG** — Слобода удруживања
- **Чл. 11 GG** — Слобода кретања (слобода избора места боравишта)
- **Чл. 12 GG** — Слобода занимања

Напомена: Грађани ЕУ имају слична права према праву ЕУ. За држављане трећих земаља, грађанска права се примењују ограничено или преко обичних закона.

Пет судских надлежности

Немачка има **пет независних судских надлежности**, свака надлежна за различита правна подручја:

1. Обична судска надлежност

Надлежна за **грађанско и кривично право**:

Степен	Суд	Надлежност
1. степен	Амтсгерихт	Вредност спора до 5.000 €, закуп, породична права, кривично право (до 4 године)
1. степен	Ландгерихт	Вредност спора преко 5.000 €, тешки злочини
2. степен	Oberlandesgericht (OLG)	Жалба, ревизија
3. степен	Bundesgerichtshof (BGH)	Ревизија (врховна инстанца)

2. Управна судска надлежност

Надлежна за спорове с **управним органима** (нпр. дозволе за боравак, грађевинске дозволе, управно право):

- **Verwaltungsgericht** → **Oberverwaltungsgericht (OVG)** → **Bundesverwaltungsgericht (BVerwG)**

3. Радна судска надлежност

Надлежна за **радно право** (отпуст, плата, уговор о раду):

- **Arbeitsgericht** → **Landesarbeitsgericht** → **Bundesarbeitsgericht (BAG)**

Особеност: Пред радним судом свака страна плаћа **своје адвокате чак и ако победи** — без ризика од трошкова другој страни!

4. Социјална судска надлежност

Надлежна за **социјално право** (социјална помоћ, пензије, здравствено осигурање, тешка инвалидност):

- **Sozialgericht** → **Landessozialgericht** → **Bundessozialgericht (BSG)**

Особеност: Поступци пред социјалним судом су **безбесплатни** (без судских такси!).

5. Финансијска судска надлежност

Надлежна за **пореско право**:

- **Finanzgericht** → **Bundesfinanzhof (BFH)**

Посебан статус: Савезни уставни суд

Bundesverfassungsgericht (BVerfG) у Карлсруеу је највиши пѐтески суд.

Проверава да ли су закони и државне акције у складу с **Основним законом**.

Уставна жалба: Свако може обратити се BVerfG ако смисли да су повређена његова основна права — након што су исцрпљена сва остала правна средства.

Кривично право — Основни појмови

Криминална одговорност од 14. године

- **Испод 14 година:** нису криминално одговорни (нема казне, али социјална служба може интервенирати)
- **14-17 година:** кривично право малолетника (васпитне мере, казна за малолетнике)
- **18-20 година:** кривично право малолетника или одраслих (суд одлучује)
- **Од 21. године:** кривично право одраслих

Важни појмови из кривичног права

Појам	Значење
Прекршај	Мањи прекршај, казна (нпр. неуредно паркирање, бука)
Деликт	Криминални чин с казном затвора до 1 годину или казна (нпр. крађа, превара)
Злоћин	Криминални чин с минималном казном затвора од 1 годину (нпр. пљачка, убиство)
Условна казна	Казна затвора се суспендује (роком условности од 2-5 година)
Предходна осуђеност	Запис у сертификату о чистоћи (бриће се после рока)

Ваша права при полицијској контроли

- **Право на шутњу** — Не морате **давати изјаву** (осим личних по данака)
- **Право на адвоката** — Можете захтевати адвоката у било ком тренутку
- **Тумач** — при преслушавању и суђењу имате право на тумача (бесплатно!)
- **Без насиља** — полиција може користити само одговарајуће насиље

Грађанско право — Основни појмови

Грађански законик (BGB) регулише односе између приватних лица:

- **Уговорно право** — уговор о куповини, уговор о закупу, уговор о раду
- **Накнада штете** — када вам неко начини штету
- **Породично право** — брак, развод, родитељска права, издржавање
- **Наслеђивање** — тестамент, наслеђивање, обавезни део

Субвенција судских трошкова (РКН) — ако немате новца за адвоката

Ако имате **ниске приходе**, можете захтевати **субвенцију судских трошкова**:

- Држава преузима **хonorаре адвоката и судске трошкове** (потпуно или делимично)
- Услов: **разумне изгледе за успех** тужбе
- **Захтев** при надлежном суду
- **Граница приход**: индивидуално израчуната (слично као социјална помоћ)

За странце: субвенција судских трошкова доступна је странцима — независно од статуса боравка.

Правна помоћ — бесплатна правна саветодавна

За **внесудску правну саветодавну** постоји **правна помоћ**:

- Плаћате само **15 €** властитог удела
- Држава преузима остатак хонорара адвоката
- **Услов**: ниски приход (слична граница као субвенција судских трошкова)
- **Захтев** при амтсгеричту (потврда о правној помоћи)

Саветиза странце

- 1. Познајте своја основна права** — важе и за вас (достоинство, једнакост, слобода мишљења)
- 2. При полицијској контроли**: будите мирни, дајте личне податке, иначе **ћутите** и захтевајте адвоката
- 3. Захтевајте субвенцију судских трошкова** — морате си моћи приуштити адвоката
- 4. Захтевајте тумача** — при суду и полицији имате право на тумача (бесплатно!)

5. Поштујте рокове — у такoдном праву су **рокови изузетно важни** (рок за тужбу, рок за жалбу)

6. Користите правну помоћ — добијте правну саветодавну за 15 €

--- Стање: март 2026. Све информације без гаранције.